
RAPPORT

UPPDRAGSNUMMER: 1151155

UTREDNING VATTENVERKSAMHET VID SARVTRÄSK ORMINGE I NACKA KOMMUN

SLUTVERSION

2018-09-24

Sweco Environment AB

Per Berglund
Granskad av Sofia Gröhn

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	1
2	Uppdraget	1
3	Underlag	1
4	Förutsättningar	2
5	Planerade åtgärder	3
6	Bestämmelser	3
6.1	Lagrum vattenverksamhet	3
6.1.1	Tillstånd vattenverksamhet	3
6.1.2	Anmälan om vattenverksamhet	4
6.1.3	Undantag	4
6.2	Artskydd	4
7	Avgränsning av vattenområde	4
8	Tillståndsbehov	7
8.1	Utfyllnad i sumpskogsområde	7
8.1.1	Tillstånd	7
8.1.2	Anmälan	8
8.2	Grundvattenbortledning	8
8.2.1	Tillstånd	8
8.2.2	Undantag från tillståndsplikten	9
8.3	Två groddammar i sumpskogsområdet	9
8.4	Artskydd	10
9	Alternativa lösningar som ej kräver tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken	10
10	Tillståndsprocessen	11
10.1	Strandskydd	11
11	Referenser	13

1 Bakgrund

Orminge är stadsdelscenter i Boo i Nacka kommun. Kommunen har antagit ett planprogram med syfte att bygga 1100–1300 bostäder. Det kommer att innebära en kraftig förtätning i centrumområdet. Delar av planerade bostäder kommer påverka ett sumpskogsområde strax söder om Sarvträsk. Inom sumpskogsområdet har flertalet åtgärder föreslagits i syfte att främja bevarandet av de rödlistade arter som påträffats samt öka den allmänna tillgängligheten till sumpskogsområdet.

Sweco Environment AB (Sweco) har på uppdrag av Nacka kommun utfört en bedömning om behovet av att söka tillstånd för vattenverksamhet för planerade åtgärder som berör sumpskogsområdet söder om Sarvträsk i Orminge i Nacka kommun. Resultaten från Swecos utredning presenteras i detta PM.

2 Uppdraget

Uppdraget består i att undersöka och redovisa:

- Om och i så fall vad som räknas som vattenområde
- Redogörelse över tillämpliga lagrum
- Om anmälan eller miljödöm behövs för vattenverksamhet
- Utreda åtgärdsförslag/alternativ för att undvika behovet av tillstånd etc. enligt ovan
- Tydlig arbetsgång hur processen med behövliga tillstånd etc. bör fortskrida (eller slutsats att det inte behövs)
- En bedömning av sannolikheten att erhålla behövliga tillstånd etc.

3 Underlag

För bedömningen har följande underlag använts:

Rapporter och PM

- Groddjursinventering, Calluna, 2014-06-19
- Naturvärdesinventering Sarvträsk, Ekologigruppen, granskningsversion 2017-12-13
- PM Dagvatten - Utformning och gestaltning av våtmarksområde inom dp Sarvträsk och Ormingehus, WRS, 2018-03-26
- PM Gestaltning – Beskrivning av gestaltningsförslag och systemhandling för Sarvträsk, Ekologigruppen, 2018-03-26
- PM Groddjur – groddjurspassager och ledarmar, Ekologigruppen, 2018-03-26
- PM Påverkan på skyddade arter i Sarvträsk – Påverkan på mindre hackspett, sävsparv, vanlig groda, vanlig padda, mindre vattensalamander och vanlig snok, Ekologigruppen, 2018-03-26

Ritningsunderlag

L-10.1-01 L-16.6-01 L-18.6-01

L-16.1-01 L-16.6-02 L-18.6-02

L-16.1-02 L-16.6-03

L-16.2-01 L-18.1-01

GIS-underlag

- Utbyggnadsområde
- GIS-skikt över våtmarksområden i Sverige (från Skogsstyrelsen)
- GIS-skikt våtmarksinventering
- GIS-skikt markavvattningsföretag

4 Förutsättningar

Sarvträsk och sumpskogsområdet är beläget strax öster om Orminge Centrum. Genom sumpskogen går ett krondike. Krondiket är dokumenterat på kartor sedan 1955. Sumpskogsområdet är utpekad av Skogsstyrelsen och finns med i den inventering av sumpskogar och våtmarker som gjordes 1986. Dock bedömdes sumpskogen som starkt påverkad. Sumpskogen och Sarvträsk står i förbindelse med varandra genom en trumma som är lagd genom den bank som i övrigt skiljer våtmarksområdet och Sarvträsk åt (Branhällstigen, gc-vägen mellan Mensåtravägen och Sandövägen).

Delar av det ursprungliga sumpskogsområdet är i de södra delarna utfyllt och bebyggt med ytor för parkering.

Kommun har utfört flertalet inventeringar av naturvärdena i sumpskogsområdet. Samtliga naturvärdesinventeringar pekar på att kvarvarande sumpskogsområde har höga naturvärden. Calluna (2014) har i sin groddjursinventering påträffat mindre vattensalamander, vanlig groda och vanlig padda. Ekologigruppen (2017) har i sin inventering påträffat mindre hackspett och sävsparv. I artportalen har rapporterats fynd av vanlig snok. Kommunen har även inventerat och påträffat fladdermus inom området. Ekologigruppen (2017) har klassat naturvärdena inom sumpskogsområdet. Södra delen av sumpskogsområdet och östra stråket utmed Mensåtravägen har naturvärdesklass 3 – påtagligt naturvärde medan de centrala delarna av våtmarksområdet har naturvärdesklass 2-högt naturvärde. WRS har utrett hur planförslaget kommer påverka dagvattenförhållandena med slutsatsen att någon större förändring vid genomförandet av planförslaget inte kommer uppstå.

5 Planerade åtgärder

För att möjliggöra bebyggelsen enligt planförslaget behöver delar av sumpskogsområdet fyllas ut. För att kompensera för angreppet i sumpskogsområdet med anledning av de naturvärden som är knutna dit har Ekologigruppen föreslagit flertalet åtgärder i syfte att motverka de negativa effekterna av planförslaget. Tillsammans med dessa åtgärder har även åtgärder studerats i syfte att öka tillgängligheten till naturområdet. Förslagen är främst knutna till sumpskogsområdet men några av förslagen berör även Sarvträsk. En utgångspunkt är att de åtgärder som planeras inte påverkar bevarandestatusen för de arter som är skyddade enligt artskyddsförordningen varför frågan om dispens från artskyddet inte tas upp här. Motiveringen till respektive bedömning redogörs för i avsnitt 7.

Tabell 1 – Föreslagna åtgärder

Åtgärd	Anmälan enligt 11 kap. 9 a § miljöbalken	Tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken
Utfyllnad av sumpskogsområde för bostadsändamål		x, se motivering i avsnitt 8.1
Grundvattenbortledning i samband med grundläggning av nya hus med garage		x, se motivering i avsnitt 8.3
Två groddammar i sumpskogsområdet	x, se motivering i avsnitt 8.5	

6 Bestämmelser

6.1 Lagrum vattenverksamhet

Bestämmelserna om vattenverksamhet finns samlade i miljöbalkens 11 kapitel, förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter m.m. och lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamheter.

6.1.1 Tillstånd vattenverksamhet

Enligt 11 kapitlet 9 § miljöbalken är utgångspunkten att vattenverksamhet kräver tillstånd. Tillstånd söks hos mark- och miljödomstolen. Värt att notera här är att grundvattenbortledning alltid kräver tillstånd så vida det inte är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen påverkas. I sådant fall kan undantagsregeln tillämpas – se avsnitt 6.1.3. Åtgärder som innebär markavvattning kräver alltid tillstånd. I vissa enskilda fall kan dock prövningen göras av länsstyrelsen istället för mark- och miljödomstolen.

6.1.2 Anmälan om vattenverksamhet

Enligt 11 kapitlet 9 a § miljöbalken finns möjlighet att anmäla mindre omfattande vattenverksamheter till länsstyrelsen. Vilka vattenverksamheter som kan anmälas listas i förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter m.m.

6.1.3 Undantag

I bestämmelserna om vattenverksamhet finns några undantag från tillstånds- och anmälningsplikten. Enligt 11 kap. 12 § miljöbalken behövs inte tillstånd eller anmälan om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena. Det bör påpekas att denna undantagsregel inte är tillämplig på markavvattning -se 6.1.1.

6.2 Artskydd

I 6 § artskyddsförordningen listas de arter som är skyddade enligt förordningen. Skyddet enligt förordningen innebär att:

- döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar, och (6 § 1 punkten)
- ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon. (6 § 2 punkten)

Dispens från ovanstående förbud kan, i enskilda fall, medges av Länsstyrelsen enligt 15 § artskyddsförordningen under förutsättning att det inte finns någon annan lämplig lösning och att dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arternas bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

De arter som listas i avsnitt 4 (förutsättningar) är upptagna i förordningen. Det innebär att insamling i naturen och exploatering kan bli föremål för särskilda förvaltningsåtgärder.

7 Avgränsning av vattenområde

För att avgöra om en åtgärd omfattas av bestämmelserna i 11 kapitlet i miljöbalken är det central att bedöma om åtgärden berör ett vattenområde eller inte (gäller ej grundvattenbortledning eller markavvattning).

Enligt definitionen avses med vattenområde det område som täcks av vatten vid högsta förutsebara vattenstånd. Definitionen avser ytvattenområden såsom hav, sjöar, vattendrag, diken och våtmarker. Med högsta förutsebara vattenstånd avses en vattennivå som är med någon sannolikhet förutsebar.

Vissa ytvatten, till exempel våtmarksområden kan vara täckta av vatten endast delar av året. Eftersom definitionen för vattenområde utgår från det högsta förutsebara vattenståndet är åtgärder i våtmarker att anse som vattenverksamhet även om de skulle vara torra vissa delar av året. Sumpskogar likställs i detta sammanhang med våtmarker.

För bedömningen av vad som är vattenområde är i detta fall utbredningen av sumpskogsområdet styrande.

Skogsstyrelsen har klassat hela grönområdet som våtmark. Utbredningen på våtmarken framgår av figur 1.

Figur 1 – Det gröna området visar utbredningen av tolkat våtmarksområde enligt Skogsstyrelsens flygtolkning.

Skogsstyrelsens bedömning utgår ifrån de flygbildstolkningar som gjordes 1986. Någon naturvärdesklassning har inte redovisats i samband med tolkningen. Dock kunde konstateras redan vid bedömningen 1986 att sumpskogsområdet var starkt påverkat. Som kan konstateras idag är delar av det södra området utfyllt och bebyggt med parkeringsytor och genom hela sumpskogen går ett kraftigt krondike.

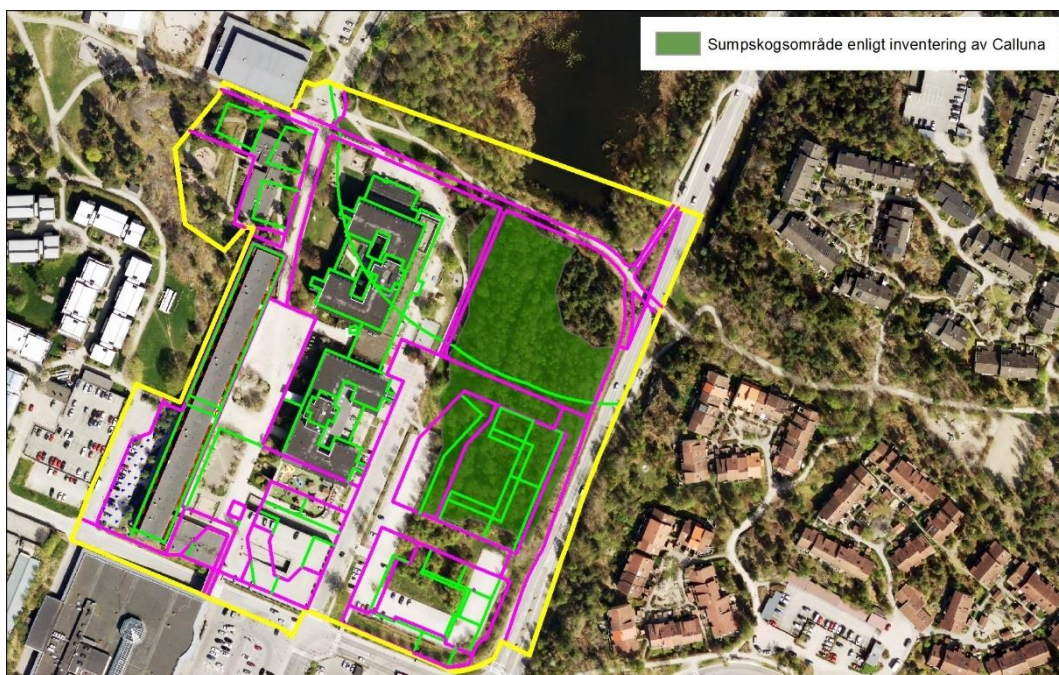
Calluna (2014) har inventerat området och en mer uppdaterad områdesbeskrivning och avgränsning av sumpskogsområdet finns såldes att tillgå. I figur 2 redovisas sumpskogens utbredning utifrån de nyligen gjorda naturvärdesinventeringarna.

Bedömningarna i denna utredning kommer fortsättningsvis utgå ifrån det område av sumpskogen som avgränsats av Calluna.

I figur 3 redovisas de planerade kvarten i förhållande till sumpskogens utbredning.

Figur 2 – Det gröna området visar utbredningen enligt Callunas naturvärdesinventering.

Figur 3 – Sumpskogsområdet utbredning i förhållande till planerade kvarter.

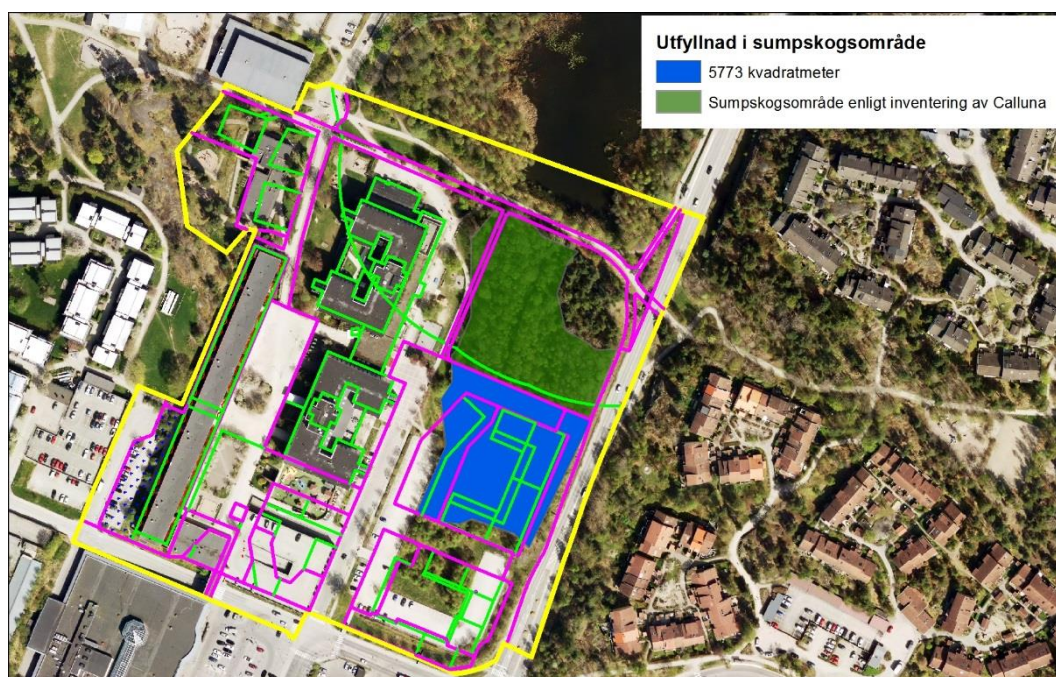
8 Tillståndsbehov

8.1 Utfyllnad i sumpskogsområde

8.1.1 Tillstånd

För att möjliggöra förslaget till detaljplan för de norra kvarteren behöver delar av sumpskogsområdet fyllas ut. Bedömningen är att nära 5800 kvadratmeter av sumpskogen behöver fyllas ut vilket motsvarar ca 50% av den sumpskogsareal som är kvar idag. För de södra kvarteren behöver också utfyllnad göras men den utfyllnaden bedöms inte ske inom vattenområde. Utfyllnadsområdet inom sumpskogen redovisas i figur 4 som blå yta. Detta innebär att utfyllnaden kräver tillstånd då ytan på utfyllnaden överstiger vad som är anmälningspliktig vattenverksamhet enligt förordningen om vattenverksamhet mm. Sannolikt kräver utfyllnaden tillstånd även på grund av påverkan på de inventerade naturvärdena som klassats som påtagliga och höga enligt Ekologigruppens naturvärdesinventering.

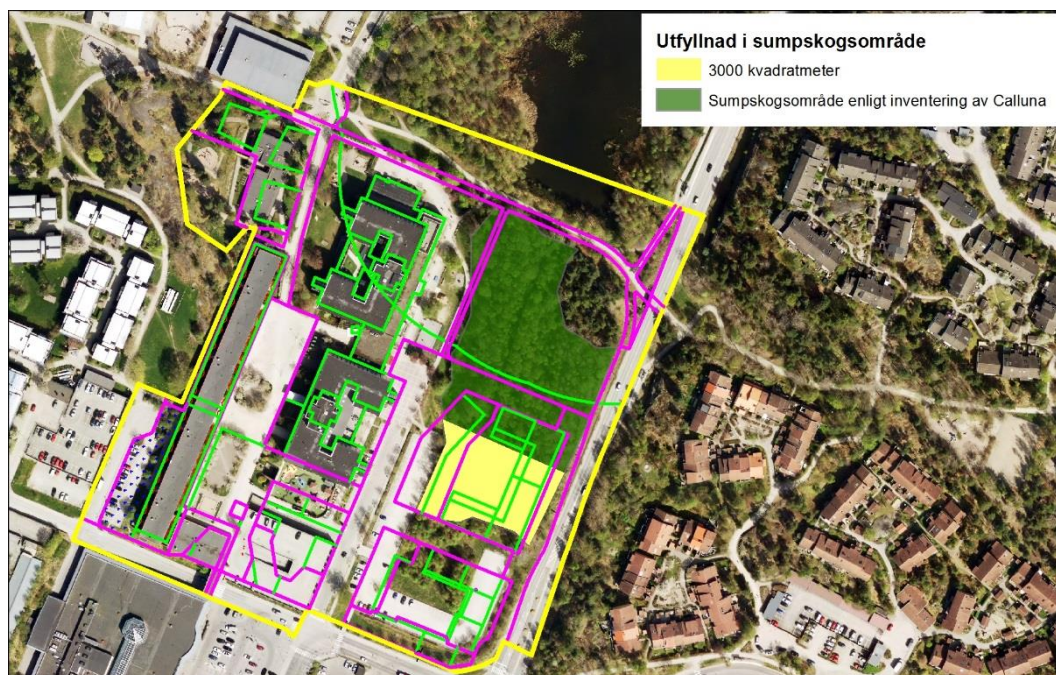
Sannolikheten för att erhålla tillstånd bedöms som god mot bakgrund av att utfyllnaden görs i syfte att åstadkomma bostäder som är ett högt prioriterat mål i Stockholms län och mot bakgrund att kommunen kommer föreslå flera insatser som möjliggör bevarandet av de arter som påträffats i sumpskogen samt att kommunen även föreslår åtgärder för att öka den allmänna tillgängligheten till sumpskogsområdet.

Figur 4 – Illustration av det område som kräver utfyllnad för att möjliggöra byggnation enligt planförslaget. Utfyllnaden uppskattas till ca 5773 kvadratmeter vilket är ca 50% av det sumpskogsområde som finns kvar idag.

8.1.2 Anmälan

För att undvika en tillståndsprocess behöver utfyllnaden göras mindre än 3000 kvadratmeter (se figur 5). Det innebär att planförslaget behöver göras om och byggnader samt annan infrastruktur dras tillbaka. Med anledning av de dokumenterade naturvärdena bedöms dock denna möjlighet endast som administrativ. Det är hög sannolikhet att länsstyrelsen skulle förelägga kommunen att söka tillstånd med stöd av 23 § punkten b förordningen om vattenverksamhet m.m. för utfyllnaden med hänsyn till de naturvärden som inventerats i sumpskogsområdet.

Figur 5 – Illustration av det område som innebär utfyllnad på ca 3000 kvadratmeter vilket skulle kunna anmälas till länsstyrelsen enligt förordningen om vattenverksamhet m.m.

8.2 Grundvattenbortledning

8.2.1 Tillstånd

När det gäller grundvattenbortledning är utgångspunkten enligt miljöbalken att tillstånd krävs. Framtida grundläggningsarbeten kommer sannolikt göras i den grundvattennivå som inställt sig i det utfyllda området vilket innebär att detta grundvatten under byggskedet kommer att behöva ledas bort. Behovet av grundvattenbortledning bör utredas i tidigt skede utifrån dagens kännedom om framtida grundläggningsnivåer för planerad bebyggelse. Det som är avgörande för bedömningen om tillstånd krävs är storleken på schakten, varaktigheten på länshållningen i schakten och vilka riskobjekt som finns i närheten som kan påverkas av grundvattenbortledningen. I detta fall finns en sumpskog i närheten med höga naturvärden. I den hydrogeologiska utredningen bör stor

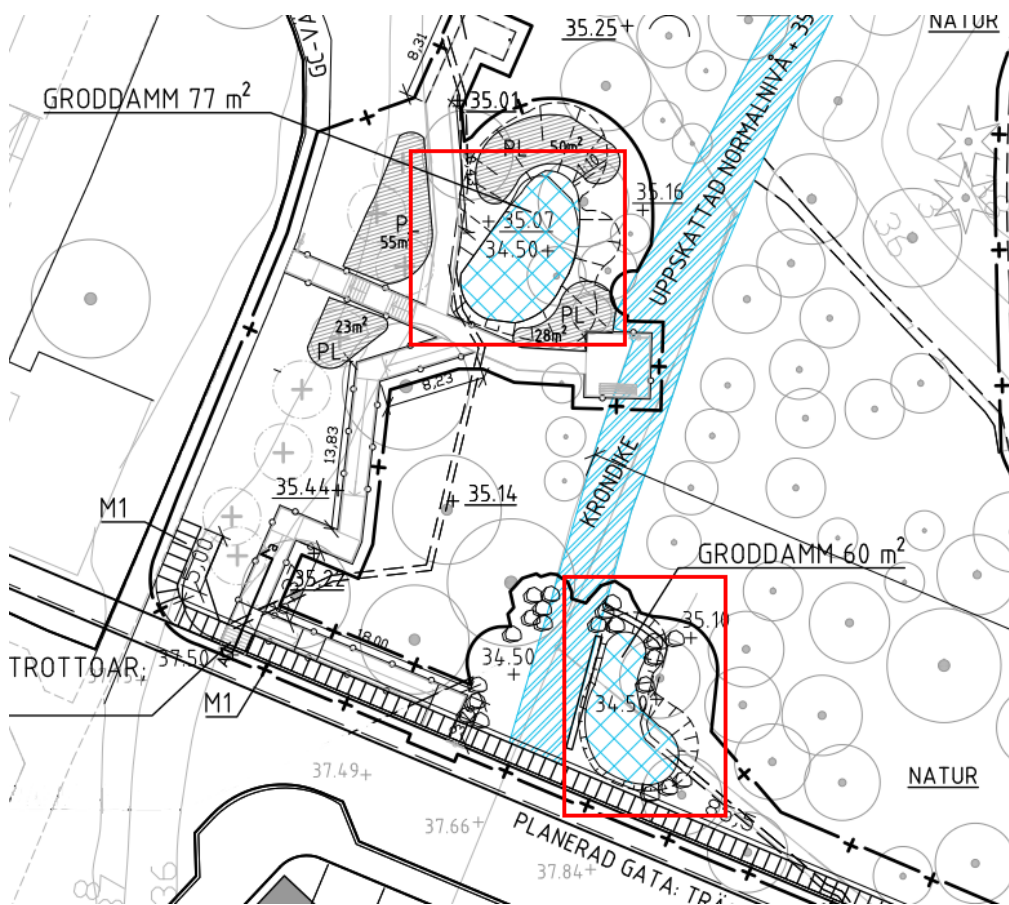
ansats läggas på att beskriva hur sumpskogen påverkas av en grundvattenbortledning i byggskedet. Om tillstånd sökas bedöms sannolikheten för att tillstånd meddelas som god förutsatt att nödvändiga hydrogeologiska utredningar arbetas fram och kontroll av grundvattennivåer i byggskedet görs ordentligt.

8.2.2 Undantag från tillståndsplikten

Om hydrogeologisk utredning i senare skede visar att varken allmänna eller enskilda intressen påverkas av den tillfälliga grundvattenbortledningen i byggskedet är det möjligt att hänvisa till undantagsregeln enligt 11 kapitlet 12 § som innebär att tillstånd inte krävs om varken allmänna eller enskilda intressen påverkas av förändringen av grundvattenförhållandena.

8.3 Två groddammar i sumpskogsområdet

Ekologigruppen har föreslagit två groddammar i sumpskogsområdet. Groddammarna ska anläggas i anslutning till spängerna i västra delen av sumpskogsområdet. Den ena groddammen föreslås bli ca 77 kvadratmeter och den andra föreslås bli ca 60 kvadratmeter. Placering sker i krondiket genom att krondiket breddas något och en barriär anläggs mellan groddammen och krondiket. Groddammarna fylls med vatten från det högt stående grundvattnet men kan vid högre flöden svämmas över. Groddammarna görs grunda och djupet kommer att vara ca 50 cm. Ingen av dammarna bedöms innebära någon risk för dämning av krondiket. Anläggandet av de båda groddammarna skulle kunna göras som en anmälan om vattenverksamhet till länsstyrelsen på grund av sin begränsade omfattning. Den sammanlagda ytan är 137 kvadratmeter. Sannolikheten för att få anmälan godkänd bedöms som god då syftet är att skapa värdefulla utrymmen för de groddjur som identifierats i sumpskogsområdet. Precis som i fallet med spängerna är rekommendationen att åtgärderna läggs ihop som en del av tillståndsansökan om kommunen väljer att gå vidare med utfyllnaden som beskrivs i avsnitt 8.1.

Figur 6 – Placering av de två groddammarna (markerade med röda rutor).

8.4 Artskydd

Med anledning av påträffade arter som är listade enligt artskyddsförordningen kan det föreligga behov av att söka dispens från förbudet enligt 6 § artskyddsförordningen. Kommunen har dock för avsikt att i samråd med Länsstyrelsen utreda om det krävs dispens utifrån planerade åtgärder. Om Länsstyrelsen anser att det krävs dispens kan kommunen välja att antingen söka dispens särskilt hos Länsstyrelsen eller låta dispenshanteringen samordnas med en eventuell tillståndsprövningen med stöd av 19 kap. 3 § miljöbalken med hänvisning till 21 kap. 3 § miljöbalken.

9 Alternativa lösningar som ej kräver tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken

Om kommunen vill gå vidare med planläggningen av området som planerat så bedömer Sweco att möjligheten att utnyttja undantagsbestämmelsen enligt 11 kap. 12 § är begränsad. Även om utfyllnaden görs mindre för att rent administrativt kunna anmälas till länsstyrelsen är bedömningen att tillstånd ändå kommer att aktualiseras på grund av de

naturvärden som identifierats i sumpskogsområdet och som kommer att beröras. De andra åtgärderna som berör spänger, groddjursdammar, läns m.m. skulle som isolerade verksamheter kunna anmälas till länsstyrelsen. Detta skulle till exempel kunna vara motiverat om någon av åtgärderna behöver vidtas innan ett tillstånd för utfyllnaden kan vara klart eller av någon annan anledning särskiljas i tid.

10 Tillståndsprocessen

En ansökan om tillstånd kan endast prövas av mark- och miljödomstolen vid Nacka Tingsrätt. Tillståndsprocessen börjar med samråd och avslutas med ett dombeslut från tingsrätten.

För att tillståndsprocessen ska kunna påbörjas behöver följande förutsättningar finnas på plats:

- Markägarförhållanden. Kommun behöver ha rådighet över marken där åtgärderna ska utföras (rådighet kan man ha genom att äga marken eller avtala om rätten att nyttja marken).
- Kommunen behöver veta ungefär vilka åtgärder eller vilka anläggningar som ansökan ska omfatta och i huvudsak hur detta ska genomföras.

Att ta fram ett samrådsunderlag, hålla samråd och genomföra nödvändiga utredningar brukar ta ca 6 månader. Från att en ansökan sedan lämnats in till Mark- och miljödomstolen tar det mellan 9–12 månader att få tillstånd/dom.

I tillståndsprocessen ingår följande delar:

- Framtagande av samrådsunderlag
- Samråd (möte med Länsstyrelsen och miljö- och hälsoskyddsnämnden)
- Samråd med berörda/intressenter
- Samrådsredogörelse
- Beslut om betydande miljöpåverkan (beslutas av Länsstyrelsen)
- Framtagande av miljökonsekvensbeskrivning, teknisk beskrivning och ansökan
- Ansökan om tillstånd
- Tillståndsprovning vid Mark- och miljödomstol
- (Huvudförhandling och syn) – Ibland kan domstolen bestämma att ärendet ska avgöras på handlingarna.
- Dom

10.1 Strandskydd

Idag råder inte strandskydd utmed Sarvträsk. Det innebär att någon provning av dispens inte är nödvändig. När det gäller förhållandet mellan tillståndsprocessen och

strandskyddsbestämmelserna så gäller följande. Enligt 7 kap. 15 § miljöbalken gäller inte strandskyddsförbudet enligt 7 kap. 15 § miljöbalken verksamheter eller åtgärder som tillåtits av regeringen enligt 17 kap. 1,3 eller 4 § miljöbalken eller som omfattas av ett tillstånd enligt miljöbalken. Om tillståndet har vunnit laga kraft innan den nya planen genomförs där strandskyddet återinförs kommer således den tillståndsgivna vattenverksamheten inte att beröras av nya strandskyddet eftersom anläggningarna omfattas av tillstånd enligt miljöbalken.

11 Referenser

Nacka kommun, 2015, Detaljplaneprogram för Orminge centrum

Ekologigruppen 2017, Naturvärdesinventering i Sarvträsk, Nacka, granskningsversion

Ekologigruppen 2018, PM Gestaltungsforöslag, Beskrivning av gestaltungsforöslag och systemhandlingar för Sarvträsk

Ekologigruppen 2018, PM Påverkan på skyddade arter i Sarvträsk, Påverkan på mindre hackspett. Sävsparv, vanlig groda, vanlig padda, mindre vattensalamander och vanlig snok.

Calluna AB 2014, Groddjursutredning i Sarvträsk, Orminge, inför detaljplan

Ramböll I 2017, Teknisk förstudie Orminge Centrum, PM Skyfallskartering

Ramböll II 2017, PM Dagvattenhantering inom Orminge centrum (allmän platsmark, gata)

WRS 2018, Utformning och gestaltning av våtmarksområde inom dp Sarvträsk och ormingehus – PM dagvatten

Digital referens:

Länsstyrelsen i Stockholms planeringsunderlag (webb-GIS)

<http://ext-webbgis.lansstyrelsen.se/Stockholm/Planeringsunderlag/>